

Geabonneerden op DE STANDAARD wordt beleefdelijk verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geëindigd 30 September l. i. ten bedrage van f 2.90, per postwissel over te maken.

Zij, die behalve DE STANDAARD ook DE HERAUT ontvangen, zullen, ter vermindering van extra onkosten, mij verplichten door het daarvoor verschuldigde bedrag, zijnde f 1.20, tegelijkertijd toe te zenden; dus te zamen f 4.10.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, October 1895.

Het Concurrentie-stelsel.

III. (Slot.)¹⁾

Met opzet trokken we de zedelijke nadeelen van het Concurrentie-stelsel meer dan men gemeenlijk doet naar den voorgrond. Ontkend toch mag niet, dat de kundiger en edeler pleitbezorgers van het Socialisme juist op de zedelijke strekking van dit stelsel ongemeen nadruk leggen, en dat in de socialistische kringen enkele zedelijke ideeën, die door het Concurrentie-stelsel bijna vermoord zijn, weer met kracht opleven.

Buurtbezoeckers hebben vaak de opmerking gemaakt, dat ze verbaasd staan over de nette, zindelijke, ordelijke huisheiding in socialistische gezinnen. Gelijc men weet, wint de geheelonthouding onder hen steeds meer veld. Elkander bijstaan in nood, is regel.

Hierdoor wordt nitaraard het feit niet te niet gedaan, dat de socialistenvan menig ander punt den standaard van het zedelijk leven deden dalen, zoo door oproerigen zin als door hun achteloos spreken over roof en moord; noch ook het feit dat ze den grondslag der samenleving in het huwelijk vaak aantasten; maar zulk een raadsel is nu eenmaal het menschelijk hart.

In harmonie ontwikkelt het zich uiterst zelden. En bijna als regel vindt ge verheffing aan éénen kant van het zedelijk leven, gepaard met verlaging aan een andere zijde der zedelijke existentie.

Daarom heeft men onrecht aan de socialistenvan gedaan, door bijna uitsluitend het oog te openen voor de zijde van hun ethische existentie, waar die lager staat dan het algemeene peil, en het oog te sluiten voor dien anderen kant in hun zedelijk leven, die getuigenis geeft van ontgezeggenlijke kracht.

Zelfs uit het oogpunt van tactiek was dit onverstandig. Immers een vijand, wiens wezenlijke kracht ge miskent, verrast u straks tot uw eigen schade.

En al is het nu een feit, dat met name ten opzichte van het 8e gebod de socialistische moraal het spoor geheel bijster is, daarom mag niet voorbij gezien, dat er wel ter dege in deze kringen een morele factor werkt, die maakt dat ge van hun nobeler en kundiger schrijvers delectuur niet voleinden kunt, zonder in uw conscientie geraakt en vaak beschaamd te worden.

Dit verwondere niemand.

Het Concurrentie-stelsel heeft niet alleen veel menschelijke ellende geschapen, maar het heeft veel meer nog het heilige in ons menschelijk leven gekwetst.

Voorhands zwijgen we daarom met opzet van de stoffelijke nadeelen, die aan het Concurrentie-stelsel eigen zijn: de verspilling van kracht en kapitaal bij mislukking, de gebrekkige productie, omdat overproductie den prijs drukt, de gevaarlijke crisissen en »Krachen», werkloosheid der Arbeidsreserve, en zoo veel meer.

Voor ons, als Antirevolutionairen, was het eisch, dat wij vóór alle dingen de zedelijke waardij van het Concurrentie-stelsel onderzochten, en om dat te kunnen doen, eerst hielder onze oogen openen voor de zedelijke nadeelen die het met zich brengt.

En die nadeelen nu komen tegenover het Socialisme vooral daarin uit, dat het Concurrentie-stelsel den nadruk legt op *uw goed*, het Socialisme op u zelve als *mensch*. En in verband hiermede, dat het Concurrentie-stelsel het egoïsme prikkelt, terwijl omgekeerd het Socialisme alles opeischt voor den band, die mensch aan mensch verbindt moet.

Geen minder dan de onlangs overleden jurist wijlen Mr. Kappelyne van de Coppello verklaarde eens, dat onze rechtsbedeeling voor niets zoo fingevoelig, voor niets zoo

actief is, als om te zorgen dat ieder aan zijn dubbeltjes kan komen.

En metterdaad, dit kenteekent den geest van onzen tijd, gelijk deze zich onder de eenzijdige ontwikkeling van het Concurrentie-stelsel gevormd heeft.

Iemands *goed* bezit in het oog der justitie hooger waardij dan zijn *persoonlijke eer*. En daarom, als ge gesmaad wordt of gehoond, zal men vaak aan geen vervolging denken; maar als u het kleinste deel van uw bezit ontstolen is, staat aanstonds heel de macht van politie en justitie u ten dienste.

Een man met *veel goed*, ook al heeft hij genoegzaam geen persoonlijke waarde, oefent ver reikenden invloed; een man van karakter en zedelijke waardij, maar arm, wordt vaak vergeten.

Een meisje, met een ton of wat in bezit of uitzicht, is gezocht; een braaf en talentvol, maar arm meisje, kan nauwelijks ten huwelijk komen.

Een jong man van onzedelijken levenswandel, maar rijk in goed, is een welkome bruidegom; de jonge man van talent en karakter, maar zonder rijkdom, wordt afgewezen.

En geheel in ditzelfde systeem past het nu, dat ook in den werkmans en in den arme niet de *mensch*, niet het schepsel naar den beeld Gods geschapen, niet de gedoopte geloofsgenoot, niet de zedelijke waardij en het karakter wordt geëerd; maar dat de dagloner bijna uitsluitend gewaardeerd wordt naar wat hij als *instrument voor den arbeid* presteert.

Juist wat we boven schreven: het Concurrentie-stelsel rekent niet met u, maar met *uw goed*, d. i. bij den werkmans met zijn arbeidsvermogen. Een gedachte, die ge ook weer op andere wijze terugvindt bij het kiesrecht. Niet om wat ge *zijt*, zult ge kiezer worden, maar omdat ge in *dat en dat huis* woont. Dat huis heeft kiesrecht, en niet ge. Woont ge er, dan oefent ge tijdelijk dat heerlijkheidsrecht van uw huis uit. Gaat ge er uit, dan verliest ge dat recht. En een ander, die er intrekt, krijgt het.

Men weet hoe indertijd Mr. Van der Brugge, juist uit dit oogpunt, tegen elk electoraal stelsel van *plutocratisch* karakter geprotesteerd heeft. Ook hij legde er nadruk op, dat in al zulke stelsels het *geld* van den man, en niet de *man*, kiest.

Zulke stelsels kunnen we daarom als Christenen wel »ondergaan», om nu eens een bekend Gallicisme te bezigen, maar ze zijn nooit naar ons hart.

Al wat er toe leidt, om het *bezit* boven den *persoon* te eeren, het *goed* meer dan den *mensch* te waardeeren, druist rechtstreeks tegen het *a b c* van onze Christelijke religie in.

In zooverre nu het Socialisme juist tegen geheel deze levensbeschouwing opkomt, en den *mensch* weer boven zijn *goed* durft eeren, hanteert het een wapen van ongemeen zedelijke kracht, dat in elk Christen hart zekere sympathie wakker roept; en niet het minst hieraan dankt het zijn snellen wasdom.

En niet anders staat het met het tweede punt waarop we wezen, t. w. dat elk *individualistisch* stelsel — en dat is het Concurrentie-stelsel in hooge mate — het *egoïsme* in de hand werkt, terwijl omgekeerd het Socialisme *den band*, die mensch en mensch saambindt, en hiermede de wet der *liefde*, weer tot zijn recht doet komen.

We zeggen volstrekt niet, dat het Socialisme deswege gewonnen spel heeft. Niet elke *liefde* is de *liefde*, die de Christelijke religie predikt; en allerminst bij den *band*, die mensch en mensch saam zal binden, is de aard, de hoedanigheid, het karakter van dien band onverschillig.

Maar ook afgescheiden hiervan, is reeds het aanwezig zijn van een saambindend element goud waard, terwijl het Concurrentie-stelsel slechts *scheiding* te weeg brengt en banden *ontbindt*.

Zelfs ontleent aan deze tegenstelling geheel de sociale beweging haar naam; want sociaal duidt er op, dat we *socii*, d. i. dat we allen te saam: *lotgenooten* zijn; dat we bijeenhooren; en dat er een band moet zijn, die ons saam omstrengelt.

Dit sociale element nu is van de Christelijke religie onafscheidelijk. De uitroep: »Ben ik mijns broeders hoeder!» is uit den Kaïnsgesest.

Zeker, zolang deze band uitsluitend een *uitwendig* karakter vertoont, kan die band ons, Christenen, niet bevredigen. Maar dit neemt niet weg, dat een maatschappij, waarin

saambindende krachten mensch en mensch verenigen, ons toch nader staat en betref bevredigt dan een maatschappelijke toestand, waarin om het geld de een den ander in de haren vliegt.

Uit dien hoofde hebben wij, als Christenen, er wel ter dege de oogen voor te openen, dat het Concurrentie-stelsel op deze beide punten, en wat de waarde van den *mensch* en wat de *saambinding* van de menschen onderling betreft, niet slechts te kort schiet, maar zeer ernstige gevaren met zich brengt.

Voor al de mannen van invloed, positie en vele goederen onder de Christenen zijn geroepen deze gevaren te zien; en ze bezondigen zich aan de diepst ingesneeden karaktertrekken van onze Christelijke religie, zoo ze, uit zucht om wijziging in den toestand tegen te houden, zich als onvoorwaardelijke pleitbezorgers van het Concurrentie-stelsel opwerpen.

Gelijc de Christus in zijn dagen zich niet ontzag, om het tegen de toen heerschende standen voor het »volk dat de wet niet kent», ook wel »de zondaren en tollenaars» genoemd, op te nemen, — zoo mag het ook ons niet falen aan den zedelijken moed, om de donkere schaduwzijden van het Concurrentie-stelsel duidelijk te doen uitkomen, en in den Socialist zoo goed als in elke andere groep het element van waarheid te eeren, dat hij, zij het ook ingewikkeld in veel booze papieren, als zijn schat verdedigt.

Natuurlijk volgt hieruit nog in het minst niet, dat daarom het Concurrentie-stelsel moet vernietigd, en door een Communaal stelsel vervangen worden.

Omdat quasie-opvoeding zoo vaak het kind verderft, halen we heel het stelsel van onderlijke opvoeding niet omver, om het door staats-opvoeding te vervangen.

Maar wel leidt onze critiek tot de conclusie, dat het Concurrentie-stelsel, in zijn uiterste consequentie toegepast, op eenzijdige wijze aan een der factoren van ons menschelijk leven een overwicht geeft, waardoor de andere, niet minder noodzakelijke factoren van dit leven geheel verlamd worden.

We zijn niet enkel *individuën*, maar ook leden van één lichaam. En omgekeerd: We zijn niet enkel leden van één lichaam, maar ook *individuën*.

In het eerste schuilt de *persoonlijke*, in het tweede de *organische of sociale* factor van het leven.

Nu rekenen én het Concurrentie-stelsel én het Socialisme elk op hun beurt slechts met één dezer beide factoren. Het Concurrentie-stelsel uitsluitend met ons bestaan als *individuën*, het Socialisme alleen met ons bestaan als *leden van het geheel*.

Het waar standpunt daarentegen neemt alleen hij in, die *beide* factoren tot hun recht laat komen, en laat werken in zuivere harmonie.

*. Bondsfabrieken.

Is de eisch, dat de fabrieken in eenig vak Bondsfabrieken zullen worden, onredelijk?

Indien onder »Bondsfabrieken» verstaan worden, fabrieken die geen werklieden aannemen, dan die lid zijn van zulk een federatieve bond van vakwerklieden, die uitsluitend is opgericht, om de betrekking tusschen patroons en werklieden niet door elk werkmans apart, maar door allen saam te laten regelen, en zich met niets anders bezighoudt, — dan, maar ook dan alleen, beantwoorden we deze vraag toestemmend.

Wat eertijds, in de dagen der gilden, bestond, had met dit denkbeeld zelfs sterke verwantschap.

Nu eenmaal het Concurrentie-stelsel zonder wettelijken teugel heerscht, en de arbeidersstand uit ons publiek recht geen organisatie ontving, blijft aan onze werklieden geen andere uitweg, dan om zich zoo goed mogelijk zelve te organiseren.

Een werkmans die individueel met de patroons moet onderhandelen, staat zwak.

Werklieden, die deze onderhandelingen in onderling verband voeren, staan sterker.

En natuurlijk, waar het Concurrentie-stelsel nu eenmaal patroons en werklieden ten deele tegenover elkander plaatst, is het eisch van zelfbehoud, dat men over en weer niet op het innemen van de *zwakte*, maar van de *sterkste* positie bedacht zij.

Dat deze toestand niet deugt, geven we toe. Doch dit ligt niet aan den werkmans, maar aan het Concurrentie-stelsel.

Onder de onbetwiste vigneuren van dat stelsel kan het niet anders.

*. Statenroof.

De *Tijd* kan zich de moeite sparen, om ons rechtsgemoet tot verzet tegen overweldiging te prikkelen.

Gelijc haast uit onze citaten bleek, is het woord *Statenroof* in casu niet van den heer Groen van Prinsterer, maar van ons afkomstig, en door hem niet dan met een reserve overgenomen.

Dat hij later die *reserve* niet herhaalde, bevestigd allerminst dat hij ze schietten liet, maar alleen, dat voor *repetitie* in het latere redeverband geen aanleiding bestond.

Nu, het vierde eener eeuw later, staan wij natuurlijk niet meer voor hetzelfde geval.

Al heeft teeh Dr. Schnepman zeer terecht gezegd: *Gods rechten verjaren nooit*, zoo zal ook de *Tijd* wel toegeven, dat Souvereiniteitsrechten niet gelijk staan met goddelijke rechten, en wel metterdaad verjaren kunnen.

De *Tijd* heeft dan ook zelf wel in vroeger jaren geprotesteerd tegen het geweld aan Denemarken aangedaan, maar zal er waar-schijnlijk thans niet meer aan denken, voor het Souvereiniteitsrecht van den Koning van Denemarken over een deel van Sleeswijk-Holstein in de bres te gaan staan.

Verloopen over deze feiten nogmaals 25 jaren, dan verkrijgt de ontstane toestand al vaster rechtspositie, en over 100 jaren beschouwt een ieder de vroegere rechten als verjaard.

Maar juist hier komt nu het verschil van beschouwing ten opzichte van de Romeinse quasie uit.

Voor ons staat de overweldiging van Rome op één lijn met de overweldiging van Denemarken en Hanover; maar voor de *Tijd* niet.

Voor haar kunnen wel de rechten van Denemarken en het Huis van Hanover, maar niet die van den Paus verjaren.

Doch juist dit toont dan ook, dat wat haar in de Romeinse quasie drieft, niet de ergernis over het feit van Statenroof als zoodanig is, maar de toorn over de *niet-erkenning* van de exceptionele rechten van den Paus als Stedehouder van Christus.

Voor haar is niet zozeer Statenroof, als veel meer *Sacrilegium*, d. i. *roof aan het Heilige*, in het spel; en hierin staan wij natuurlijk vlak tegen haar over.

Wat eindelijk de *Maasbode* opmerkte, dat Groen van Prinsterer ten onzent de Montalembert een »uitstekend Katholiek» noemde, is van haar standpunt zeer zeker onjuist, zoo men *uitstekend* als bijwoord van *Katholiek* neemt; maar dit is niet wat Groen van Prinsterer bedoelde.

Uitstekend is bij hem een *bijvoegelijk* naamwoord.

De Katholiek de Montalembert was voor hem een *uitstekend* denker en schrijver.

Buitenlandsch Overzicht.

AMSTERDAM, 5 Oct.

De groote bladen die over de onlusten in Constantinopel artikelen schrijven, zijn het allen wel hierover eens, dat de ernst van den toestand niet te loochenen valt, en wellicht één vonk in het krui maar noodig is, om een uitbarsting in het Oosten te veroorzaken.

Over het gevecht in de straten en de vraag wie het uitlokte, blijven de lezingen uiteenloopen, maar het wordt toch al meer duidelijk, dat de Armeniërs met hun betooging alleen, niets onwettigs deden of hierdoor mede verantwoordelijk staan voor het bloedbad in de straten der Turkische hoofdstad.

Het Armenische comité was sedert eenigen tijd voornemens om eene demonstratie te houden van vreedzamen aard, ten gunste van de zaak zijner Aziatische stemgenooten. Zekere elementen onder hen wilden evenwel bij die gelegenheid ongeregelde uitloeken, maar ten slotte wist men dezen te overtuigen van het onredelijke eener dergelijke handelwijze. De demonstratie zou dus vreedzaam zijn, en de Patriarch verzocht der Porte geene bijzondere politie-maatregelen te nemen; waarop de kiegeering antwoordde, dat de Patriarch de geheele demonstratie moest afgeleiden. De prelat antwoordde, dat zijn invloed niet ver genoeg reikte om zulks te bewerken, maar verzekerde nogmaals, dat de demonstratie vreedzaam zou zijn, indien de politie geen geweld gebruikte. De Porte besloot nochtans de manifestatie te verhinderen, en hiermede werden de onlusten uitgelokt.

Dat de Armeniërs gewapend waren, behoeft nog niet als bewijs van kwade bedoeling te gelden, want in het Oosten is een wapen schier even onmisbaar, als een parapluie in het westen bij betrokken lucht. De Turkische politie beweert nu echter, dat alle revolvers der gevangenen van eenzelfde kaliber zijn en dus blijkbaar van één en dezelfde herkomst waren. Zij geeft n. l. te verstaan, dat de Engelsche gezant er meer van weet; doch zij voert geen ander bewijs daarvoor aan, dan dat tijdens het gevecht van Maandag twee dragomans van de Britsche ambassade in een ruitje tijd tusschen de menigte bevonden en eenigen tijd op en meer reden, en dat de circa 1500 revolvers, dolkmessen en *handchans*, die in de straten werden opgeraapt, allen fonkelnieuw en dus blijkbaar pas uitgedeeld waren. Veel zegt dat niet; in ieder geval niet genoeg, om het Engelsche gezantschap te verdenken van het in de hand werken van opstootjes. Men moge anders denken van *Albion's* politiek met men wil, maar tot zulke machinatien leenden de Britsche diplomaten zich dusver niet in beschaafd Europa. Dan staan hun nog wel andere middelen en wegen ter beschikking, om seker doel te bereiken. Er zijn er anders niet weinigen, die meenen, dat Brittanje wel graag de vlam hoog

zag uitslaan in het vermolmd Turkische rijk, om dan spoedig met zijn drievende brandspuiten op te stoomen ter blussing. Maar dit zou zijn gevaarlijke zijde hebben, zoo betoogt o. a. de *Köln*. Dientengevolge zou de geheele Oostersche quasie wederom te berde komen en wellicht de vonk, nu door drijvers te Constantinopel in de brandstof geworpen, een »wereldbrand» — blijkbaar bedoelt het Keulse blad een Europeesch oorlog — na zich slepen. De *Köln* betoogt daarom dat Turkije voor geweldadige omwentelingen van binnen en buiten bewaard moet blijven, en bij alle welwillendheid voor den toestand der Armeniërs, blijft, besluit zij, hun toestand ons toch eene *quantité négligeable*, wanneer het de bevestiging van den wereldvrede geldt.

Maar zal die vrede werkelijk in gevaar worden gebracht, wanneer groote mogendheden als Engeland, Frankrijk en Rusland, ééns van zin en wil, van Turkije niets anders vragen dan het voldoen aan zijn verplichtingen tegenover Armenië? Zeker, een interventie kan gewichtige gevolgen hebben, omdat het hier een brandende quasie geldt; maar moeten de mogendheden dan nu Armenië maar aan het Turkische schrikbewind overlaten, tot een revolutie uitbreekt in Constantinopel zelf en stroomden Christenbloed den grond denken? Met *a* te zeggen hebben de drie groote Staten getoond, dit niet te willen; en men mag hopen dat zoo noodig nu ook *b* zal volgen, om den Sultan te *dwingen* de van hem verlangde hervormingen, waartoe hij verplicht was, in te voeren.

»Elke dag uitstel kost het leven aan honderden menschen en de eer aan duizenden vrouwen. Moeten wij wachten totdat Armenië ontvolkt is door vuur en zwaard? Het geheele Armenische volk wendt zich in zijn wanhoop tot u en reept luide om genade en mededogen. Help ons, of wij vergaan!»

Zoo heet het in een telegram, door den Armenischen bisschop van Erzeroum aan Englands eersten minister afgezonden. Salisbury doorleest een moeilijk ogenblik. Zal hij bevel geven aan de Britsche vloot om op te stoomen, als de Porte mocht blijven aarzelen, doch dan tevens de risico aanvaardt dat de groote Oostersche brand uitslaet? Naar alle waarschijnlijkheid zal hij wel niet op eigen verantwoordelijkheid handelen, maar met de regeeringen te Parijs en Petersburg overleggen wat thans te doen staat.

De gezanten der vreemde mogendheden, daartoe blijkbaar door hun regeeringen gelaat, hebben reeds bij de Porte een collectief protest ingediend tegen de vervolging van de Christenen, en in de meest krachtige bewoordingen geëischt, dat oogenblikkelijk maatregelen worden genomen om de gevaren, die de Christenen dreigen, af te wenden. In het stuk wordt de volle verantwoordelijkheid voor het gebeurde aan de Turken gelaten.

Een besluit van den Sultan, in welken zin dan ook, wordt door velen nu spoedig verwacht. Zeker correspondent zegt dat Abdoel Hamid niet slapen kan, zoo vol zorg sit hij. Dat kan wel waar wezen, maar nitellen reëit hem niet meer. Een beslissing dient spoedig te volgen.

Volgens latere berichten hebben zich Woensdag de bloedige tooneelen herhaald. De Sofja's (Muzelmaansche studenten in de godgeleerdheid) en het Mahomedaansche gepeupel setten elken Armeniër, dien zij op straat ontmoetten, na om hem dood te knuppelen. Dien avond moeten opnieuw vijftig menschen omgebracht zijn. In één kofiehuus alleen werden 20 Armeniërs doodgeslagen, zonder dat de politie tusschenbeide kwam.

Groote scharen Armeniërs zijn in de kerken gevlucht; in de kathedraal van Koem Kapos alleen meer dan 200 personen. De Turkische overheid, hiervan onderricht, liet de kerk omsingelen en sommeerde hen zich over te geven; anders zou het gebouw bestormd worden. Ofschoon de Armeniërs weigerden hieraan gehoor te geven, is de bestorming nog uitgebleven. De patriarch beweert, dat bij de Armeniërs niet uit de kerk kan jagen. Deze zullen het echter waarschijnlijk niet lang uithouden, want zij beginnen reeds van den honger te lijden.

Volgens den berichtgever van de *Daily Chronicle* heerscht er een waar schrikbewind in Constantinopel, en kan alleen de tegenwoordigheid van een vreemde krijgsmacht de dreigende anarchie voorkomen.

In de straten van Pera en Galata ziet men niets dan militaire patrullen en gendarmen, die gevangenen naar het politiebureau brengen. De anders zoo volle kofiehuizen zijn verlaten. Alle winkels sluiten, en de Armenische scholen zijn voor een week gesloten. De bladen mogen alleen een »officieel» verslag van het gebeurde publiceren, en men kan wel nagaan wie daarin de eenig schuldigen heeten.

De Armeniërs zeggen dat Maandag Dinsdag bij de gevechten in de straten meer dan 200 hunner gedood zijn, terwijl het aantal gewonden nog veel grooter is. Men zag karren volgeladen met lijken wegrijden, en hier en daar werden lijken van Armeniërs door verbitte gendarmen langs de straten geleurd. Het aantal gevangenen is seer groot en neemt nog voortdurend toe.

Een Grieksch looper van het Britsche consulaat te Constantinopel heeft bericht, dat hij in de voornaamste gevangenis der stad vier gedode Armeniërs en acht gewonden zag bindendragen en bevel hoorde geven, de gekwetsten te doden; wat dan ook geschiedde! Men bemerkte toen de tegenwoordigheid van den looper en verwijderde hem.

Dergelijke staatsjes worden er meer verhaald. Overigens is gebleken, dat de politie in last had geen scherpe patronen te gebruiken, maar alleen te slaan met het plat van de sabel en met de kolf van het geweer. De ergste geweldadigheden zijn door de Sofja's en door het Mahomedaansche gepeupel gepleegd, zonder dat de politie dit verhinderde.

Men verwacht in Parijs thans den 6den of 7den deser maand het telegram van generaal Duchesne, meldende, dat de Franse troepen Tananarivo hebben bezet. Algemeen toch neemt men aan, dat de Franchen uiterlijk 1 October de hoofdstad hebben bereikt; maar natuurlijk zijn er eenige dagen noodig, voordat deze tijing te Andrius is aangekomen, want het bericht moet door boden van Tananarivo daartoe worden gebracht.

¹⁾ Om het *Hand*. bij zijn herfstmanoeuvre niet weer in de war te brengen, sta hier, dat slot van deze reeks niet beduidt het slot van onze bespreking deser materie.

Binnenland.

AMSTERDAM, 5 October.

Kamers van Arbeid.

Naar de Telegr. vernoot, berust het regeerings-ontwerp betreffende Kamers van Arbeid in hoofdzaak op de volgende beginselen:

1. Waar de behoefte daaraan gebleken is, kan bij Kon. Beveluit voor één of meer gemeenten een Kamer van Arbeid worden opgericht.
2. De Kamer van Arbeid heeft ten doel:

- a. Belangen van patroons en werklieden te bevorderen, door het verzamelen van inlichtingen over arbeidszaken.
- b. Aan rijk, provincie en gemeenten over belangen van arbeid van advies te dienen.
- c. Eindelijk het voorkomen en beëindigen van geschillen en het bevorderen van uitspraak tusschen partijen, die zij niet heeft kunnen verzoeken.

Leden kunnen zijn Nederlanders, mannen of vrouwen, tevens ingezetenen, 30 jaren oud en gedurende eenigen tijd werkzaam als patroons of werklieden.

Kiezers zijn mannen of vrouwen, ingezetenen, Nederlanders, 25 jaar oud en gedurende eenigen tijd werkzaam in het bedrijf, dat zij vertegenwoordigen.

De ter beëindiging van geschillen te benoemen Verzoeningsraad bestaat uit een gelijk getal van patroons en werklieden. De werking is geheel facultatief. De Verzoeningsraad deelt aan partijen schriftelijk advies mede.

De zittingen worden met gesloten deuren gehouden.

Naar gemeld wordt, is er bij de Regeering een wetsontwerp in voorbereiding tot invoering van een Midden-Europeeschen tijd.

Naar het Hbl. verneemt, zijn bij het ministerie van binnenlandse zaken plannen in bewerking, om de Geldersche gemeente Rhenen, waartoe o. a. behooren de dorpen Velp, Steeg, Dieren, Rheden en Ellekom, te splitsen.

Personeele Belasting.

Gisteravond is de Memorie van Antwoord verschenen over de personeele Belasting.

Het is een omvangrijk stuk, waarvan voorloopig deze resumptie:

De minister dan verklaart pertinent, dat geen enkele bepaling werd gemaakt in eenig verband met de toekomstige regeling van het kiesrecht, en zet breedvoerig uiteen, waarom een nieuwe regeling der personeele belasting wordt voorgesteld en waarom het ontwerp zich niet kan bepalen tot de wijzigingen, noodig door de invoering der vermogens- en bedrijfsbelastingen. Hij is overtuigd van de noodzakelijkheid, dat de bestaande wet moet worden vervangen; dat kleine wijzigingen onvoldoende zijn en dat de wet in vele opzichten onbillijk werkt, terwijl aan hare behoorlijke toepassing niet kan worden gedacht.

De minister is, in verband met de vraag of heffing van directe verteringsbelasting door het Rijk dan wel door de gemeente moet geschieden, van oordeel, dat de personeele belasting, die sedert 1835 geheel ten voordeele van den Staat komt, zulke behoort te blijven en meent, dat met de belangen der gemeente 't best rekening wordt gehouden door niet maar eenvoudig de personeele belasting als rijksmiddel te laten vervallen. Aangaande de financiële gevolgen voor 's Rijks schatkist kan de minister geen nieuw licht ontlokten.

Ten opzichte van de financiële gevolgen voor de gemeenten stelt hij zich op het standpunt, dat eerst na regeling der rijksbelastingen wordt beslist, hoe de gemeentebelastingen moeten zijn, om zich op bevredigende wijze daarbij aan te sluiten. Dit is zeker, dat verbetering der financiële verhouding tusschen rijk en gemeenten zal medebrengen een hooger totaal der uitkeeringen aan de gemeente.

De Staat zou al dadelijk de verhoogde uitgaaf doen, werd die verbetering gelijktijdig met de herziening van het personeel ingevoerd. Nu dat niet geschiedt, ziet de Minister er geen bezwaar in, om een deel van hetgeen de schatkist tijdelijk bespaart door het onvermijdelijk uitstel van de nieuwe regeling der rijks- en gemeente-financiën te gebruiken tot het wegnemen der moeilijkheid, uit den overgangstoestand voortvloeiende. De Minister wijst op de mogelijkheid, om de uitkeering te vinden door conversie van nationale Schuld.

Op die wijze zou hij de gemeenten willen vrijwaren van de gevolgen der omstandigheid, dat de herziening der gemeentefinanciën eerst later zal kunnen werken dan die der personeele belasting. De minister blijft bij het heffen eener verteringsbelasting als het personeel, het standpunt innemen, dat geen belasting moet worden gevorderd wegens het uitgeven van geld, om geld te verdienen, op grond waarvan hij de vrijstelling der winkels nader uitvoerig verdedigt, onder opmerking o. a., dat tegenover de neringdoenden, door behoud van de personeele belasting voor de winkels, op grond van de invoering der bedrijfsbelasting de billijkheid niet zou worden betracht.

Het feit, dat de winkelier of leden van zijn gezin in zeker opzicht van den winkel zouden kunnen profiteren, zou misschien kunnen leiden tot verhoging b. v. met 1/3 der huurwaarde van de winkelruimte. De belasting der kantoorlokalen wordt gehandhaafd tegenover de bestrijding, die deze voorgestelde heffing ontmoette en evenmin verklaart de Minister te kunnen medewerken tot het maken van onderscheid tusschen kantoren buitenshuis. De classificatie der gemeenten verdedigt de Minister hoofdzakelijk om te weten, wie de hoogste reductie moeten hebben en waar de belastingheffing moet beginnen.

De enige vraag, die haar beheerscht is: hoeveel huur betalen zij, die wel een kleine som aan belasting kunnen opbrengen. Noch zielen-tal der gemeente, noch zielen-tal der kom, noch enig ander van die uiterlijke tekenen acht hij bruikbaar als grondslag der indeeling. Hij handhaaft voorts de juistheid van de tabel en deelt mede dat een nieuw onderzoek, naar aanleiding van het sectieverslag, slechts geleid heeft tot enkele wijzigingen in de ontworpen tabel.

Het is niet de bedoeling, progressie in te voeren voor de belasting naar de huurwaarde. Zal de belasting naar behoren geheven worden, dan, meent de minister, moet men met de huurprijzen rekening houden of men wil of niet. Met verdediging der voorgestelde percentage der heffing naar de huurwaarde, doet de minister uitkomen, dat verhoging zou leiden tot epvoering der belasting voor haardsteden en meubilair.

Nu de groote meerderheid der Kamers zich vereenigde met het stelsel der reductie wegens talrijkheid van het gezin, hoopt de Min. ook over de uitvoering der vereichte eenstemmigheid te verkrijgen, al erkent hij, dat bezwaren niet te vermijden zijn. Voorts zet de Min. het verschil uiteen tusschen het ontwerp in de be-

staande wet ten aanzien van den grondslag haardsteden en legt hierbij nadruk op de onbillijkheid, dat de meervermogenende evenveel betaalt voor rijkelijke verwarming van een groot vertrek als de minvermogenende voor onvoldoende verwarming van een klein kamertje. Ook te dien opzichte en ten aanzien van het bedrag der belasting, handhaaft de minister zijn voorstel. Ingevolge ten aanzien van het meubilair, de dienstboden en de paarden.

Ingevolge de bezwaren, door de groote meerderheid geopperd tegen schatting van het meubilair op de waarde bij aanschaffing behoudens vermindering, wijzigd de minister zijn voorstel op dit punt, en neemt hij de verkoopswaarde als maatstaf in het ontwerp op.

Wat de aanbevolen nieuwe grondslagen betreft, acht de minister de jaarlijkse verteringen door het houden van een rijwiel te gering om er een grondslag voor de personeele belasting van te maken. Wellicht zou zij zijn te regelen in den tract van verschillende belastingen op honden. Een belasting van pleziervaartuigen is niet genoeg van belang; een speciale belasting van piano's acht hij aan bedenking onderhevig, als zijnde dergelijk instrument volstrekt niet altijd een voorwerp van welde of mode en omdat het reeds onder het meubilair wordt getroffen; ook een reisbelasting en de overige grondslagen acht hij niet aanbevelenswaardig.

Omtrent den invloed der herziening voor de middenklassen en de minvermogenenden, een punt, waarop het ontwerp nog al scherpe aanvallen te verduren had, komt 's Ministers Antwoord hierop neer:

Wat de belangen van den middenstand betreft, meent de Minister, dat in het ontwerp niet onbelangrijke verminderingen voorgesteld zijn.

Wat de mingevoeden aangaat, worden in het ontwerp verschillende verlichtingen voorgesteld, die van geen gering gewicht zijn.

De stelling, dat de herziening voor den middenstand over het algemeen eer verhoogd kan verlagend zal aanbrengen, vindt naar 's Ministers overtuiging in de cijfers, overgelegd bij de memorie van toelichting, evenmin steun als in nieuwe door hem verstrekte cijfers.

De minister staat hier stil bij de afkeuring, die hem ten deel viel, omdat op den zwaren druk der belastingen voor de even besproken categorie van personen (zij, die bedrijfsbelasting betalen, maar vrij waren van patent) niet méér is geleid.

Hij meent te mogen aannemen, dat niet van hem kan worden verlangd eene regeling, waardoor die categorie op een speciaal voet zou worden behandeld. Het zou toch volstrekt ondoenlijk zijn in de wet op de personeele belasting eene onderscheiding te maken tusschen de belastingplichtigen, die vroeger patentrecht betaalden, en hen, die dit niet hadden te doen.

Of zou men gewenscht hebben, dat eene regeling ware ontworpen, waardoor allen, die woningen van zekere categorieën van huurwaarde bewonen, eene bijzondere ontheffing kregen, om daardoor aan de ambtenaren enz. eene compensatie voor de bedrijfsbelasting te geven? Zou dat eene goede wijze van tegemoetkoming zijn? Zou men, omdat enkele tonnen bedrijfsbelasting van die personen zijn gewonnen grootere sommen personeele belasting opofferen. Inderdaad, dat zou eene weinig aanbevelenswaardige financiële politiek zijn.

Voor den middenstand moge men meer willen doen — het Voorloopig Verslag zegt naar 's Ministers insinzen te recht, dat het niet mogelijk is.

Ten slotte weersprekt de Minister ook de meening, dat het wetsontwerp tengevolge zou hebben, dat het platteland zwaarder dan tot dusver, en ook zwaarder dan de steden, zou worden belast.

Het gewijzigd ontwerp eindelijk vordert slechts het lage recht van f 3, tegen f 18 onder de bestaande wet, wanneer landbouwers, hetzij door één knecht, hetzij door verschillende knechten, bij afwisseling kostiersdiensten laten verrichten.

Het wetsontwerp is overigens op verschillende punten aangevuld, verduidelijkt en omgewerkt.

De eerste proef op groote schaal, om levend vee van Australië naar Engeland te verscheppen, heet, naar luid van enkele berichten, jammerlijk mislukt. Van de 550 runderen, 488 schapen en een paar paarden, stierven onderweg 52 runderen en 82 schapen. De overige berisken Engeland in zulk een deerniswaardigen toestand, dat ze treurig afstaken op de markt tegenover het Engelsche vee.

De Frieseche boterkoopliden hebben van hunne Londensche firma's bericht ontvangen, dat in October hoogere boterprijzen aan de Engelsche markt verwacht worden, wijl groote hoeveelheden koloniale boter vóór November niet aan de markt kunnen worden aangevoerd, omdat daar het weder voor de productie niet bijzonder gunstig is.

Men schrijft aan het U. D. uit Rotterdam: In den laatste tijd is de beursprijs der aandelen van de Nieuwe Afrikaansche Handelsvereeniging aanmerkelijk gedaald. Enige weken geleden stonden zij nog op 65 en 66 gents, en nu is de koers reeds tot 50 pCt. en daar beneden gedaald.

De vestiging van den onafhankelijken Congo-staat (van koning Leopold) is den Nederlanders, die in die streken handel komen drijven, niet voordelig geweest. De zaken der Nieuwe Afrikaansche Handelsvereeniging gaan hard achteruit, en het is zeer te vrezen, dat zij niet heel lang meer zal stand houden.

In tegenstelling met den heer Muller is de heer S. J. R. de Monchy van oordeel, dat men de toekomst van Rotterdam als handelsstad met gerustheid kan tegemoet gaan.

Tot staving van zijn beweren voert de heer de Monchy enige cijfers aan, waaruit blijkt, dat Rotterdam naast een enorme expeditie van ijzererts, ook een belangrijken handel in dat artikel heeft; verleden jaar nog tot een waarde van 12 miljoen. En soo o. a. ook in het artikel turfstrooisel.

De schrijver zou nog meer artikelen kunnen noemen, doch hem ontbreken, segt hij, de cijfers om het met juistheid te doen.

Armenzorg.

In de jongste te Leeuwarden gehouden vergadering van burgemeesters en gemeentesecretarissen in Friesland, leverde de heer Mr. W. J. van Welderen baron Rengers een beschouwing, naar aanleiding van den als exceptioneel kostbaar voorgestelden toestand van de armenverzorging ten plattelande in Friesland. Om zoo mogelijk de oorzaken van den ongunstigen toestand in Friesland op te sporen, zou, naar zijn meening, een plaatselijk onderzoek in elke gemeente aanbeveling verdienen, daar de kennis van feiten en cijfers op den

voorgond moet staan, om tot vruchtdragende conclusiën te komen. De tegenwoordige feiten en cijfers achtte hij daartoe niet meer voldoende.

Hij wenschte daarom, dat de Vereeniging een onderzoek zou instellen op de volgende grondslagen: 1o. of de materiele toestand der arbeidende klasse een ruimere toepassing van het stelsel van bedeling verklaart; 2o. of bedeling zonder noodzakelijkheid wordt verstrekt; 3o. of in de thans gevolgde wijze van bedeling verbetering is aan te brengen; 4o. of de kerkelijke armenverzorging beter is geregeld dan de burgerlijke; 5o. of het beheer der voor armenverzorging aangewezen fondsen in overeenstemming met het doel wordt gevoerd.

Nadat deze punten nader door den voorsteller toegelicht en door eenige leden besproken waren, werd besloten, op de door Spr. aangegeven grondslagen een onderzoek in te stellen bij de gemeentebesturen in Friesland, zoowel van de steden als van het platteland, door hun eene vragenlijst ter beantwoording toe te zenden.

Het bestuur van het hoogheemradschap van Delfland heeft gisteren de werken ter verdediging van het strand in oogenchouwen genomen. Men rekent, dat de muur deze maand gereed komt.

Ook de voltooiing der hoofden is goed gevorderd, maar hangt veel af van het weder.

Gemengd Nieuws.

Gemeenteraad. De Amsterdamsche Raad zal aanstaanden Woensdag een vergadering houden. Op de agenda, die zeer rijk is aan allerlei voorstellen, staat ook de voordracht om het voorstel van de Antirevolutionaire en Roomsche Raadsleden, om de bordeelen af te schaffen te verwerpen.

Onrustig. Gisteren is, 'ten behoeve' der werkstadende sigarenmakers, een betooging gehouden, waarvan mag betwijfeld worden of zij den stakers een dienst bewezen heeft.

Op den N. Z. Voorburgwal kwamen de menschen bijeen, en het duurde niet lang of er waren er duizenden. Toen ging het lange een omweg eerst naar den Dam, en in de Damstraat bij den Vijgendam werd het al mis. Daar kwam een kar aanrijden; de voorman wilde de paarden niet stil laten staan en zoo begon het lieve leven. De lantaarns van het voertuig werden vernield; een politieagent trad handele op, en kreeg weldra hulp van een sterk detachement; maar toen was deze onregelmatigheid gelukkig reeds voorbij.

De wandeling werd door het grootste deel der betoogers vrij kalm voortgezet, een smal deel heeft nog een poosje in de buurt van den Vijgendam, om wat leven te maken; maar ook dit had niet veel om 't lijf.

Na volbrachte wandeling keerde men weer langs het Rokin naar den Dam terug. Op het Rembrandtplein voor het kofschuis van Maat werd schel geluiden en evenzo voor het voormalige Vooje, thans een sigarenfabriek, op het Rokin. Maar alles scheen rustig af te zullen loopen.

Reeds was de voorhoede goed en wel op den Dam, toen eensklaps een geweldige rumoer ontstond en ieder een goed heenkomen zocht.

Wat de aanleiding er toe was is moeilijk uit te maken, daar de stoet verbaasd groot was, en heel van achteren de herrie begon. Maar zooveel is zeker, dat in een oogenblik tijd alles wat in de buurt was wegliep, of in een krasse vechtpartij gemengd werd.

Van alle zijden rukten detachementen politie aan met de sabel in de vuist, en de agenten sloegen er sonder veel complimenten op, en duchtig ook.

De betoogers wierpen met bliken bussen, sloegen met stokken, braken de steenen uit de straat, maar werden in deze vijandelijkheden voortdurend belemmerd door de agenten, die naar alle zijden uitvallen deden.

Bij de stoep van Zeemanshoop had men 't zeer te kwaad en toen de politie daar haar werk verricht had was er een gansche verzameling bliken drinkkruiken, hoeden en petten, die de plaats teekende als eene, waar de strijd vrij hevig was geweest.

—Dat alles nog al zonder veel ongelukken afleef mag een wonder heeten.

Wel werden er al spoedig eenige gekwetsten weggedragen, moest een agent van politie, die een schop tegen den buik had gekregen, in het paleis worden binnengebracht, maar, de herrie in aanmerking genomen liep alles nog al los.

Intusschen was het onmogelijk om na te gaan wat er alsoo gebeurde. Het volk drong den Dam op, sardes en tierde, gooid met steenen, en telkens sprong dan weer een aantal agenten er op in, die ruim baan maakten. Uit de Kalverstraat werd met steenen naar de politie geworpen. Toen een agent aan het hoofd was getroffen, gelaste een inspecteur een afdeling agenten het Rokin op te rukken, door een van de zijstegen de Kalverstraat in te gaan, en de steengooiers te verjagen. Alzoo geschiedde op de politie, die de belhamels nu van achteren en van voren te lijf ging, gaf iedereen steenworp met een paar leelijke klappen betaald.

Aan alle kanten was de strijd. Op den N. Z. Voorburgwal viel de menigte een paar agenten aan, die een arrestant te pakken hadden. Het kostte menigeen zijn heet of pet, velen een harden klap, maar de arrestant ging het bureau in.

Zoo ging het in den omtrek van den Dam gedurende een groot uur, tot te 11½ ure de rust hersteld was.

Natuurlijk zijn er heel wat personen onder den voet geraakt, en zijn er verschillende ruiten ingedrukt. Ook is in een sigarenwinkel op de Jodenbreestraat een gat in een spiegelruit geschoten vermoedelijk met een flobert-pistool. Nieuwgerigen is het geraden uit de buurt van de betoogingen te blijven.

Glasblazers. De glasblazers van de firma Regout & Co. te Maastricht, denken er niet aan, den arbeid te hervatten. Zij hebben verschillende onervulde wenschen, aan wier inwilliging de firma niet schijnt te willen voldoen. Men heeft nog al sympathie met de stakers, en deze gedragden zich ordelijk en rustig. Van verschillende zijden ontvangen zij steun, en ook ingezetenen van Maastricht, schenken bijdragen.

Het is te hopen, dat de menschen spoedig weer aan het werk zullen kunnen gaan.

Staats-Courant.

Benoemd tot notaris te Haastrecht, J. Koeman, candidaat-notaris te Gouda.

Bij Kon. besluit is aan den off. v. ges. der 1ste kl. bij de zeemacht, S. A. van Loe, op zijn verzoek, met den 11den October 1895, eervol ontslag verleend uit den seedienst.

Kerknieuws, enz.

GEREF. KERKEN. Bedankt: Voor Charlois (Rotterdam), door F. W. Sluiter, te Heeg (Fr.) — Voor Bunschoten c. a. A. door W. B. Renkema, te Rijnsburg (Z.-H.).

Beroepen: Te Rozenburg, S. Tromp, cand. (Verbeerd Bericht).

NED. ERV. KERK. Beroepen: Te Elburg, F. J. Los, te Bruchem en Kerkwijk. — Te Loon op Zand, P. Bokma, te Bruinisse.

Aangenomen: Naar Furmerend, door W. Haverkamp, te Bergen op Zoom c. a.

Bedankt: Voor Gameren, door A. H. Klerck, te Ridderkerk. — Voor St.-Michielsgestel, door C. A. Klinkenberg, te Beusichem.

Kerkeraden wordt beleefdelijk verzocht, onze Redactie bericht te willen zenden van alles, wat op het beroep van Dienaren des Woords betrekking heeft.

Schoolnieuws.

De heer D. Rollem te Winschoten heeft de benoeming tot hoofdonderwijzer aan de weldra op te richten Chr. school te Veendam aangenomen.

De heer K. Gaasterland te Berlikum is benoemd tot onderwijzer aan eene Chr. school te Amsterdam.

Mej. J. W. Kalma, te Maasland, heeft de benoeming tot onderwijzeres aan de Christelijke school te Raamsdonk aangenomen.

ZETTER, 5 October. Gisteren mocht de heer J. Vermaat, oudste leraar aan het gymnasium alhier, te midden van vrienden, collega's, oud-leerlingen en leerlingen den dag herdenken, waarop hij voor 25 jaar zich aan deze stichting verbond.

Had ZED. reeds gedurende een paar weken van alle oorden des lands gelukwenschingen en ook stoffelijke bijken van belangstelling ontvangen, de openbare viering van het jubileum was tot gisteren vertraagd.

De groote zaal van het gymnasium was voor deze gelegenheid prachtig versierd en tot receptieaal ingericht. De jubilaris, van zijn huis gehaald door een eerewachter te paard, gevormd door leerlingen van het gymnasium, werd door het dorp gereden en op het gymnasium ontvangen door Dr. W. F. A. Winckel, die zich met de verdere leiding van den avond had belast.

Namens het curatorium werd den jubilaris een prachtige ets aangeboden bij monde van Dr. A. Brummelkamp Jr. De oud-leerlingen vereerden hun oud-leeraar een eikenhouten bureau-ministre met album, bevattende de namen der gevers. De heer J. v. Lonkhuyzen uit Amsterdam was hun tolk. De leeraren schonken hun collega een kantoortuol, gekozen in overleg met de vorige corporatie en de leerlingen boden hun leermeester een prachtig boekwerk aan. Voor de leeraren was de heer S. S. Hoogstra, die 12½ jaar met den jubilaris had saamgewerkt, de tolk, namens de leerlingen voerde de heer H. Ubbens het woord. In gevevolle woorden bedankte de heer Vermaat de verschillende gevers.

Nog velen voerden daarna het woord en men was tot laat in den avond gezellig bijeen.

Ingezonden Stukken.

Stukken, die niet geplaatst worden, kunnen niet worden teruggezonden.)

Werkstadende sigarenmakers.

Mijnheer de Redacteur!

Vriendelijk verzoeken de ondergeteekenden plaatsing voor het volgende:

Daar in het vakblad de Sigarenmaker onder den titel: »De strijd in Amsterdam» ons aan het werkgeaan wordt bekendgemaakt op een zeer onvolledige wijze en met bijvoeging van (voor den eersten onderteekenaar) zeer verachtmakende geruchten, zijn wij soo vrij door middel van uw blad, onze brieven openbaar te maken aan het oningewijde publiek, opdat het publiek moge oordeelen of wij verraders en onderkruipers zijn, of dat wij in het belang van onzen bond hebben gehandeld.

De Sigarenmaker schrijft: dat de alom bekende oude Blanket, die zooveel velen weten een zeer ongunstig verleden achter zich heeft, aan het werk is gegaan.

Nu, bij de Redactie van de Telegraaf zullen ter inzage liggen voor het publiek eenige bewijzen van af 1867 tot heden van zijn ongunstigheid. En na de inzage van die stukken, zal een elk met verontwaardiging zeggen: welk een lage handelwijze is dat van den bond, om zulk een verdachtmaking de wereld in te zenden.

Ten tweede zegt het bestuur, dat hij het gedaan heeft in het belang der groote gezinnen en niemand den moed had de eerste te zijn, en hij daarom maar de (moedige?) zou zijn. Maar eilieve, waren er geen meer redenen, die hij opgaaf? Was er ook geen voorstel bij? Namelijk, om tot een zuivere stemming te komen, die in den strijd van acht weken lang nog niet is gezien?

En wat het verdere van het stuk aangaat, wordt wel niet bevestigd, maar toch gezegd dat er alle reden zijn om te gelooven dat hij met de fabrikanten en Christelijke bonden dit vuile spel heeft begonnen. Zou het bestuur ook die reden niet kunnen publiceren?

Zoolang zij dat niet doen is het vuile verdachtmaking; wat niet pleit ten gunste van het bestuur. De rest van het stuk is te belachelijk om er op in te gaan met schrijven, maar als wij het bestuur nog een raad mogen geven; raden wij haar aan, om niet meer over ons te schrijven als verraders. Wij mochten eens verraders worden (wat wij nog niet zijn) en onder de oogen van het publiek brengen, wat haar lang niet aangenaam zijn en niet ten hare gunste uitloopen zou.

Bij voorbaat dankzeggende voor de plaatsruimte, noemen wij ons,

UED. dw. Drn.

F. P. BLANKET,

W. FRILING SCHORTINGHUIS.

Wij verzoeken alle bladen dit over te nemen.

[De hierbedoelde stukken, die de inzenders mede gaarne in onze kolommen zagen afgedrukt, zijn hun respectievelijke brieven aan het bestuur van den sigarenmakersbond, waarin zij uiteenzetten, waarom zij het werk weder gingen opvatten.]

Afschriften van deze brieven liggen voor belangstellenden bij ons ter inzage. RZD]

Thermometerstanden:

Te Amsterdam, hedenacht 12 uur 46°; 3 uur 45°; hedenmorgen 9 uur 54°; hedenmiddag 1 uur 59°.

Standen van hedenochtend 8 uur:

Delfzijl 46°; Groningen 46°; Helder 54°; Amsterdam 52°; Utrecht 48°; Vlaingen 50°; Maastricht 47°.

Telegrammen.

Konstantinopel, 4 Oct. Men verzekert dat Rifat-Pacha, de minister van binnenlandse zaken, zijn ontslag heeft genomen.

De stad is rustig. De inhechtennemingen duren voort.

Londen, 4 Oct. Aanvoer van Eng. Tarwe 200 qrs., vreemde do. 88,900 qrs., Eng. Gerst 700 qrs., vreemde do. 8,800 qrs., Eng. Haver — qrs., vreemde do. 95,600 qrs.

Londen, 4 Oct. Tin Straits £ 66.12.6, do. per 3/m. £ 67.2.6, Koper Chili £ 47.5, do. per 3/m. £ 47.12.6. Zink £ —. a £ —.

Zink en Loed onveranderd.

Java Suiker No. 15 12/9.

Lijnzaad. Aangevoerd deze week 15345 qrs. Friesche Boter 102/ a 104/.

Londen, 5 Oct. 2 tarweladingen aan de kust ten verkoop aangeboden en 0 aangekomen.

Beetwortelsuiker Oct. lev. 10/10/4.

Lijnolie. Uitvoer deze week 74 ton.

Glasgow, 4 Oct. Lijzer Pig. 48/1—.

Liverpool, 4 Oct. (2e dep.) Katoen. Verkocht 10000 bn., op spec. 500 bn.

Amer. any port L. M. C. lev. Oct./Nov. 4.48, Dec./Jan. 4.49, Febr./Maart 4.51, April/Mei 4.54, Juni/Julij —.

Liverpool, 5 Oct. Katoen. Verkocht 8,000 bn., invoer 3000 bn.

Berlijn, 5 Oct. (Slotkoersen). Rogge, Oct. 115.—, Mei 123.50, Raapolie, Oct. 44.30, Mei 44.10, Tarwe, Oct. 137.—, Mei 146.50, Spiritus, loco 34.—, Oct. 37.10, Mei 37.90.

Wissel Amsterdam 2/m. 167.95, kort 168.30.

Bremen, 5 Oct. Petroleum, loco 6.— brief.

Renzel, Wilcox loco 32½, Armour —.

Spek, short clear middles loco 29.—, long do. —.

Hamburg, 4 Oct. Raapolie, loco 45.—.

Petroleum, loco 6.— brief, do. —.— geld.

Renzel, Steam 30%.

Spiritus, Oct./Nov. 17½, Dec./Jan. 17½.

Koffie, Santos good average per Oct. 75.—, Dec. 74½, Maart 73.—, Mei 72.—.

Omzet op termijn 3 Oct. 7,500 bn.

Kenen, 5 Oct. Tarwe, vreemde 15.25.

Rogge, dadelijk vreemde 13.—.

Raapolie, dadelijk 48.—, Oct. 46.50.

Rijnhoogte te 11 ure 0.61.

Weergesteldheid: Mooi.

Parijs, 4 Oct. Raapolie, loop. mnd. fr. 49.75, Nov. fr. 50.—, Nov./Dec. fr. 50.—, 4 eerste maanden fr. 51.—.

Lijnolie, loop. mnd. fr. 50.25, Nov. fr. 49.—, Nov./Dec. fr. 49.25, 4 eerste maand fr. 48.50.

Spiritus, loop. mnd. fr. 33.—, Nov. fr. 33.50, Nov./Dec. fr. 33.50, 4 eerste maand fr. 34.—.

Suiker 88° dadelijk fr. 31.50 a —.—, witte No. 3 loop. mnd. fr. 34.10, Nov. fr. 34.10, 8 mnd. van Nov. fr. 34.10, 4 eerste maand fr. 34.60, geraffineerd fr. 102.50 a —.—.

Meel 12 merken, loop. mnd. fr. 43.25, Nov. fr. 43.25, 4 mnd. van Nov. fr. 43.50, 4 eerste maand fr. 43.90.

Prof. Erie 503 $\frac{3}{4}$, 51, Alg. Hyp. 503 $\frac{3}{4}$, 51, Prior-
lien 973 $\frac{3}{4}$, Gulf 1053 $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$, Bridge 9311 $\frac{1}{16}$, Ind.
Electric. 9311 $\frac{1}{16}$, Golden Kopje 9311 $\frac{1}{16}$, Kediri
111 $\frac{1}{2}$, Rel. Z. West 213 $\frac{1}{4}$.

[illegible]

P. M. BROEKMANS

TAILOR,

SPECIALITEIT VAN ENGELSCHEN STOFFEN.

bericht aan zijne geachte Clientèle de
ONTWANGST eener belangrijke sortering
ENGELSCHEN STOFFEN.

LEIDSCHESTRAAT

BILLIJKKE PRIJZEN en uitsluitend ENGELSCHEN COUPE. 24 tusschen Heeren- en Keizersgracht 24.

Bevallen van een Zoon

J. M. M. WELLENSIEK—
VAN DER LAAG.
Amsterdam, 5 Oct. 1895. (7001)

Heden overleed alhier tot mijne
diepe droefheid, mijn geliefde
Echtgenoot, Jhr.
CORNELIS ADRIAAN HENDRIK
MOLLERUS.
Douairière MOLLERUS—
De Wildt.
Huize den Heuvel.
Arnhem, 3 Oct. 1895.
Volstrekt eenige kennisgeving.

Voor de vele bewijzen van belang-
stelling ondervonden bij ons 25-jarig
huwelijksfeest, betuigen wij aan allen
onsen hartelijken dank.

Jr. STRUIJK A.Zn.
N. STRUIJK—HIRSCHMAN.
Pernis, 6 Oct. 1895. (6993)

Hartelijke Dankbetuiging

aan allen, die ter gelegenheid der, aan
mij verleende, Koninklijke onderschei-
ding, bij besluit van 28 Aug. j.l. van
hunne zeer gewaardeerde belangstelling
blijk hebben gegeven.

B. POESIAT.

L. G. WEISZ & Co.

Commissionairs in Effecten

Prinsengracht bij de Prinsenastraat
No. 157.
AMSTERDAM.

Het Bestuur der Geref. School te
Ten Boer, vraagt een

Onderwijzer

voor de Midd. klasse, (45 leelr.) Salaris
f 500. 20 schooluren p. w.
Brieven aan den Hoofdonderwijzer,
(6833) A. H. HOMAN.

De ondergeteekende vraagt zoo
spoedig mogelijk een beschaafd

Onderwijzer,

die het Chr. Ond. uit volle overtuiging
dient; aant. voor: talen strekt tot aan-
beveling.

P. VAN BLEEK.

Rotterdam (Lage Dijk), 4 Oct. 1895.

Groen van Prinsterschool

's-Gravenhage.

Aan deze inrichting wordt nog een
Onderwijzer gevraagd, die zich
in al zijn onderwijs gebonden acht
aan de bevelen der Geref. School-
meester, die in Nederland. Salaris
f 600. Brieven met inlichtingen aan
het Hoofd der School.

L. LOOIJEN.

Den Haag, 4 Oct. 1895. (6994)

Wordt gevraagd

zoo spoedig mogelijk op een Dorp bij
Amsterdam een **bekw. Dienstdiener**,
P. G. van goede getuigen voorzie;
die boven de 20 jaar en met de Kru-
deniersw. bek. zijn gezeten de voor-
keur. Br. fr. lett. K. M. Hulstpostk.
Aalsmeer. (6996)

Met November gevraagd, in een
klein gezin te Zeist, eene eenvoudige

Diensthode,

als Meld-alleen, behorende tot de Geref.
kerk (A of B) en van goede getuigen
voorzien. Loon f 75 Fr. br., lett.
T. K., Boekh. C. AVIS Jzn., te Zeist.

Reeds geruimen tijd werd in deze
gemeente door de toenemende be-
langstelling in de Bediening des Woords,
dringende behoefte gevoeld aan een
KERKGEBOUW, daar het op den
duur bezwaarlijk gaat om in de Chris-
telijke school saam te komen. Daarom
werd door den Kerkeraad der Gere-
formeerde Kerk, en het Bestuur der
Kerkelijke Kas besloten een kerk te
bouwen. In eigen kring werd daarvoor
reeds veel gedaan. Gaarne zouden wij
echter nog eenige Rentelooze Aandeelen
van f 50.— geplaatst zien, om den
kerkbouw te kunnen betalen. Wie der
door den Heere met middelen bevoor-
rechte Broeders of Zusters wil ons
daarin behulpzaam zijn?

Namens den Kerkeraad en
Het Bestuur der Kerkelijke Kas.

A. HOOGENDOORN, Penningmeester.
Nieuwegein, 4 October 1895.

OVERHEMDEN,

van een onverbetterlijke coupe,
worden in alle gewenschte mo-
dellen en kwaliteiten ten spoed-
igste naar maat of modelhomd
geleverd door

A. H. FEIS,

Chemist.

Op de Tuin- en Bakkerstraat,
ARNHEM.

HECTOGRAPHISCHE ARTIKELEN la kwaliteit FABRICEERT en LEVERT in 't groot, voor Export en En-détail:
Orders rechtstreeks, omgand, of door Boekh. Fabriekmerk: Een Ooievaar met ADF.
De Autograph. Drukinrichting-Fabriek, te KAMPEN.

Magazijn „KEIZERSHOF”,

NIEUWENDIJK 196, AMSTERDAM.

OPENING VAN HET WINTER-SEIZOEN.

In alle Artikelen de laatste NOUVEAUTÉS ontvangen. Bijzonder rijke keuze in

MANTELS, JAPONSTOFFEN, LYONSCHEN ZIJDE, FLUWEL enz.

In het Filiaal NIEUWENDIJK 207 de nieuwste KINDERMANTELS, KINDER-
HOEDJES en JURKJES, in prachtige keuze voorhanden.

Stalen franco door het geheele Rijk.

SCHADE & OLDENKOTT.

VRAAGT:

Ontbijt, Saccadekruid- en Gemberkoek,

Boterbátens en Botersprits,

uit de KOEKFABRIEK „DE NEDERLANDER”, van

B. J. LINDEBOOM & ZONEN

GOUDEN MEDAILLE Brussel 1891.

Minist. van Koloniën.

Openbare Aanbesteding

op Woensdag den 30sten October 1895,
des middags om 12 uur, wegens de
levering van:

(Bestek la. VI.)

Den metalen bovenbouw
met toebehooren voor
vijftien bruggen voor
gewoon verkeer,

ten dienste der Burgerlijke Openbare
Werken in Nederlandsch Indië.

(Bestek No. 180).

Deijzerwerken met toebe-
hooren voor een draai-
schijf van 12 M. middel-
lijn en een wagenloods,
ten dienste der Staatspoorwegen op
Java.

De bestekken liggen ter inzage op
het Technisch Bureau van het Minis-
terie van Koloniën en zijn op franco
aanvraag verkrijgbaar bij de Firma
MARTINUS NIJHOFF te 's-Gravenhage,
Nobelstraat 18, tegen betaling, respec-
tieve van f 5.50 en f 1.50.

De inschrijvingsbiljetten moeten op
den dag der aanbesteding, vóór des
middags 12 uur, worden ingeleverd in
eene daarvoor aangewezen gesloten bus,
aan het Departement van Koloniën
(Technisch Bureau).

De biljetten kunnen ook aan dit
Bureau vrachtfrij worden ingezonden,
doch het Departement van Koloniën
is niet verantwoordelijk voor de tijdige
inlevering in de bus.

PLOEGEN.

2- en 3-schaarstoppelploegen,

Verbeterde Universalploegen,

SMYTH'S ZAAMMACHINES,

BERTIN'S DORSCHMACHINES,

HANDDORSCHMACHINES,

BAKER WANMOLENS,

laagste prijzen.

J. PEIGNAT & Co.

Droogbak heek Naarl. Houtluisen,
AMSTERDAM.

STAALWATERBRON

„CZAAR PETER”,

ZAANDAM.

6 Juni 1894 in exploitatie gekomen,
voor de eerste maal geëxposeerd en
niet dadelijk bekroond met de
GOUDEN MEDAILLE. Munt uit boven
alle bestaande bronnen door een zeer
hoog staalgehalte. Prijzen van het
staalwater beneden die der andere
staalbronnen.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

Op het Nummer letten s. v. p.

P. VAN EIJK,

FIRMA JOHANNES KRAMER & Co.

Dam 15-17, Amsterdam.

Kopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COU-
PONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten.
Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Namen gelden à DEPO-
SITO ½ pct. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend
Gulden worden op vertoon terugbetaald.

TENTOONSTELLING

van Kunstwerken van Levende Meesters te Amsterdam,
Stedelijk Museum, PAULUS POTTERSTRAAT.

Dagelijks geopend van 10-5 uur, Zondags van 12½-5
uur

ENTRÉE 25 Cts., DONDERDAGS 50 Cts.

MEYJES & HÖWELER,

IN

200

modellen KACHELS en HAARDEN,

EN

40 modellen FOURNUZEN.

DAMRAK 19, AMSTERDAM.

Op het Nummer letten s. v. p.

FABRIEK en MAGAZIJN van PIANO's.

Grootste Sortering, Billijkste Prijzen.

Specialiteit Berdux-PIANO's met Repetitiemechaniek en Capa-
dasters. Oovertroffen in toon en aanslag. Verder uit verschillende prima
fabrieken, alle kruisnaring en in metaal gebouwd, van af f 300, 7 Octaaf
Fransche PIANO's f 150.

VERHUREN, STEMMEN, REPAREREEN.

CATALOGUS GRATIS EN FRANCO.

Nieuwendijk 151. I. A. BUSCHEN.

AMSTERDAMSCHEN GASFABRIEKEN.

KOOKFORNUZEN, GASKOMFOREN, AUTOMATISCHE

WATERKOOKTOESTELLEN, OVENS voor BANKETBAKKERS

en andere TOESTELLEN, zeer geschikt voor huishoudelijk gebruik,

te koop en te huur.

In gebruik te zien: Hoofdkantoor, KEIZERSGRACHT 446 en Kiechten-
kantoor, PLANTAGE PARKLAAN hoek DOELAAN en ook op de Wereld-
tentoonstelling.

Victorianwater

uit de Victoria Bron te Oberlahnstein by Ems

TAFELDRANK

van het Koninklijke Huis der Nederlanden.

Maatschappij tot Exploitatie van de VICTORIA-BRON te Oberlahnstein, gevestigd te Rotterdam.

JOHANNA RUTTENBERG,

Dames-Costumes.

63 LEIDSCHESTRAAT 63.

OPGERICHT
1849.

G. & J. COOL,

OPGERICHT
1849.

FABRIKANTEN VAN

MARMEREN SCHOORSTEENMANTELS.

GRAPZEREN, MONUMENTEN en MEUSELBLADEN.

Handel in VLOER- en WANDTEGELS.

Zeer groote Magazijnen. — Ruime sortering. — Concurrerende Prijzen.
Bekroond op de Wereldtentoonstelling Parijs, Philadelphia, Amsterdam etc.
Magazijnen: Amsterdam, Bloemgracht 77 — Rotterdam, Delftschestraat 61.

Dr. J. A. HES,

TAND-ARTS,

Kloveniersburgwal 59.

Fijne Friesche Heerenbaai-Tabak.

Voor den verkoop van bovengenoemde TABAK worden solide Wis-
kelliers gevraagd door de

Firma S. TROMP Azn.,

HARLINGEN.

TABAK- en SIGARENFABRIKANT.

HELM

der

NEDERLANDSCHE CACAOFABRIEK

TE

HELMOND

(HOLLAND)

is bekijkt de kwaliteit

SUPERIEURE QUALITEIT

RIJKVOEDINGSGEHALTE

en GROOTE ZUVERHEID

en VOEDINGS-
GENOTMIDDEL

Uitsluitend in bussen voorzien van ons
GEDEPONEERD FABRIEKSMERK.

Hoofvertegenwoordiger voor Nederland,
de Heer A. OVERWEG, Rotterdam.

Kerkbesturen

worden opmerkelijk gemaakt

op het gebruik van GLOED,

tot verwarming van

Stoven.

Attesten van verschillende

Kerkbesturen over het hoogst

doelmatige, goedkope, en gemak-

kelijke gebruik liggen ter inzage.

Het succes hetwelk gedurende

vele jaren in steeds meerdere

mate mijn fabriek ten deel valt,

geeft mij ook thans weder aan-
leiding, uw aandacht op dit arti-
kel te vestigen.

Brieven franco aan den Fabri-
kant Hb. PAUW Cz., te Oostzaan.

S. TROMP Azn.,

SIGARENFABRIKANT. — HARLINGEN,

vraagt in Holland nog eenige solide
klanten.

Monsters staan ten dienste.

Speciale inrichting voor

SIGAREN NAAR MAAT in

gipsen afdraken voor ge-
voelige, pijnlijke, gebrek-
lige, manke en platvoeten,
knebels, exteroogen etc.

ANTON HUF Jr.,

Kalverstraat 200, Amsterdam.

Bericht van Inzet.

De BOUWMANSWONING en LANDE-
RIJEN te OUDERKERK a/d IJssel,
groot 37 Reclaren, 69 Aren, 67 Centi-
aren, staan in bod, als volgt:

No. 1. f 5000.—	No. 7. f 4600.—
» 2. » 1800.—	» 8. » 3160.—
» 3. » 9000.—	» 9. » 3000.—
» 4. » 9100.—	» 10. » 1200.—
» 5. » 9200.—	» 11. » 1100.—
» 6. » 4300.—	» 12. » 1125.—

alzo te zamen f 52,625.—

De Afslag en Combinatie der per-
ceelen heeft plaats op WOENSDAG 9
OCTOBER 1895, des morgens te elf
uren, in het Kolliehuys van A. BROERE,
te Ouderkerk a/d IJssel.

Tot dien datum worden verhoogingen
aangenomen tegen genot van 10%, der
verhoogsom, en alle inlichtingen
gegeven ten Kantore van de Notarissen
G. C. FORTUYN DROOGLEEVER te
Gouda en H. VAN MEERLANT te
Utrecht.

Gaat